

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/108/2020
Identifikačné číslo spisu: 6714215412
Dátum vydania rozhodnutia: 24.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6714215412.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA, so sídlom v Boulevard Haussmann 1, 75 009 Paríž, Francúzsko, zapísaného v parížskom Registri obchodu a spoločností pod č. 542 097 90, konajúceho na území Slovenskej republiky prostredníctvom BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA, pobočka zahraničnej banky, so sídlom v Bratislave, Karadžičova 2, IČO: 47 258 713, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Nagyová Tenkač, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Ružinovská 42, IČO: 36 862 169, proti žalovanému C. Y., bývajúcemu vo X., I. J. XX, o zaplatenie 2.862,23 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 18 C 287/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. marca 2018 sp. zn. 16 Co 123/2017, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. marca 2018 sp. zn. 16 Co 123/2017 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 11. januára 2017, č. k. 18 C 287/2015-90, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.756,82 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne od 6. mája 2014 do zaplatenia, všetko v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Vyhlásil zmluvnú podmienku v Zmluve o spotrebiteľskom úvere uzavretú medzi žalobcom a žalovaným dňa 26. augusta 2013 v časti 3 bod 4.4 v znení „nesplatená istina úveru/revolvingového úveru je až do dňa jej úplného splatenia úročená podľa úrokovej sadzby dohodnutej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere, prípadne revolvingovom spotrebiteľskom úvere (ďalej tiež „ZoSU/ZoRSU“), t. j. klient je povinný zaplatiť úrok od doby poskytnutia úveru/revolvingového úveru do vrátenia peňažných prostriedkov v celom rozsahu“ za neprijateľnú, a preto neplatnú. Súd prvej inštancie vzťah medzi stranami sporu právne posúdil podľa ustanovení § 52 ods. 1 až 4 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 261 ods. 6 písm. d/ Obchodného zákonníka, § 9 ods. 1 Zákona o spotrebiteľských úveroch účinného do 30. apríla 2014, ako aj podľa § 7 ods. 1 tohto zákona, ďalej podľa ustanovení § 565, § 788 ods. 2, 3, § 39, § 53 ods. 1, § 517 ods. 2 OZ, § 298 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a podľa § 3 ods. 1 Nariadenia vlády SR č. 586/2008 Z. z. účinného od 1. februára 2013 ako vzťah spotrebiteľský, medzi

nimi uzavretú zmluvu považoval za spotrebiteľskú, pričom dospel k záveru, že žaloba bola čiastočne dôvodná, nakoľko predmetná zmluva bola uzavretá platne a nebol dôvod posúdiť ju ako bezúročnú a bez poplatkov pre absenciu niektorých náležitostí, prípadne pre nesplnenie povinností podľa § 7 zák. č. 129/2010 Z. z. Pri posúdení dojednaného poplatku za poistenie súd konštatoval, že dojednanie o poistení nespĺňa základné náležitosti právneho úkonu, pretože nebolo zrejmé, aké poistné plnenie by mal poisťovateľ poskytnúť pre prípad poistnej udalosti. Nebolo preukázané, na základe čoho bol žalobca oprávnený uzavrieť poistnú zmluvu v mene klienta, čím zmluva nespĺňa náležitosti právneho úkonu a v súlade s § 39 OZ je v tejto časti dojednanie neplatné. Súd priznal žalobcovi neuhradenú časť úverovej istiny vo výške 2.345,25 eur a vyčíslený dlžný zmluvný úrok do zosplatnenia úveru vo výške 421,80 eur, čo spolu činí 2.767,05 eur. Keďže žalobca na dlhu započítal pri platbe žalovaného úhradu poplatku za poistenie vo výške 10,23 eur, túto sumu súd započítal na úhradu dlhu, a teda dlh vyčísil na sumu 2.756,82 eur. Čo sa týka žalobcom vyčíslených nákladov spojených s uplatnením pohľadávky vo výške 33,81 eur, súd uviedol, že žalobca nevyčísil, čo konkrétne majú predstavovať tieto náklady a ako boli vyčíslené, pričom pripojený listinný doklad bol v rozpore s týmto vyčíslením. V tejto časti súd považoval nárok žalobcu za nepreukázaný a žalobu v tejto časti zamietol. Pokiaľ ide o úroky z omeškania, podľa názoru súdu žalobca preukázal, že vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru k 5. máju 2014, kedy výška úroku z omeškania v súlade s predpismi civilného práva bola 5,25 %, a preto súd zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi súdom priznanú istinu spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne od 6. mája 2014 do zaplattenia. Pokiaľ ide o nárok žalobcu na úhradu zmluvného úroku po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru, dospel k záveru, že zmluvná podmienka konkretizovaná vo výroku rozsudku je neprijateľná, a preto neplatná, táto umožňuje veriteľovi aj po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru popri úrokoch z omeškania si uplatňovať dojednaný úrok z nesplatennej istiny až do jej úplného zaplattenia. Takýto postup je v praxi súdov hodnotený ako nevyvážený a zjavne v neprospech spotrebiteľa, v tomto smere odkázal na rozsudok Krajského súdu Prešov sp. zn. 6 Co 190/2014 zo dňa 30. júna 2015. Zdôraznil, že za neprípustné označil úroky popri úrokoch z omeškania a nie úroky z omeškania z úrokov. Tie sú v skutočnosti aj právoplatne priznané. Súd teda nepriznal žalobcovi právo účtovať po zosplatnení dlhu riadny úrok popri úroku z omeškania.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo dňa 15. marca 2018, sp. zn. 16 Co 123/2017 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu v časti o zaplattenie zmluvného úroku vo výške 15,77 eur ročne zo sumy 2.345,25 eur od 5. mája 2014 do zaplattenia, vo výroku, ktorým vyhlásil zmluvnú podmienku v zmluve o spotrebiteľskom úvere uzavretej medzi žalobcom a žalovaným dňa 26. augusta 2013 v časti 3 bod 4.4 za neprijateľnú, a preto neplatnú, vo výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.756,82 eur s príslušenstvom a vo výroku, ktorým zamietol žalobu o zaplattenie sumy 10,23 eur titulom nezaplatteného poistného a o zaplattenie sumy 33,81 eur titulom nezaplattených nákladov žalobcu spojených s uplatnením pohľadávky, nechal rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutým. Žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie vo vzťahu k odvolaním napadnutým výrokom rozsudku. Vychádzal z toho, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav veci a vec správne právne posúdil. Správne posúdil otázku, či žalobcovi patria úroky z istiny aj po zosplatnení dlhu žalobcom, a aj pokiaľ vyhlásil zmluvnú podmienku v zmluve o spotrebiteľskom úvere, podľa ktorej je klient povinný zaplatiť úroky od doby poskytnutia úveru/revolvingového úveru do vrátenia peňažných prostriedkov v celom rozsahu za neprijateľnú, a preto neplatnú.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, pričom prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 písm. b/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z dôvodu opatrnosti žalobca uplatnil aj dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením sp. zn. I Cdo 184/2018 z 29. mája 2019 dovolanie ako neprípustné odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP. Aplikoval ustanovenie § 422 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. V zmysle týchto ustanovení dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy a v sporoch s ochranou slabšej strany dvojnásobok minimálnej mzdy, pričom na príslušenstvo sa neprihliada, a ak je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/. Ustanovenie obmedzuje prípustnosť dovolania pre nesprávne právne posúdenie majetkovým cenzom. Predmetom dovolacieho konania bolo príslušenstvo pohľadávky, ktorého výška v čase podania dovolania činila 2.756,82 eur. V čase podania žaloby bola podľa nariadenia vlády č. 321/2013 Z. z. minimálna mzda 352,- eur, teda 10 násobok predstavuje 3.520,- eur. Najvyšší súd vo svojom odôvodnení uviedol, že účelom zníženia majetkového cenzu v sporoch s ochranou slabšej strany je podľa dôvodovej správy k CSP zvýšená procesná ochrana slabšej strany sporu, ktorou je v spotrebiteľskom spore spotrebiteľ. Znížený majetkový cenzus sa teda v spotrebiteľskom spore uplatní, ak dovolateľom je neúspešný spotrebiteľ. Pokiaľ je však dovolateľom neúspešný dodávateľ, pre posúdenie prípustnosti dovolania platí majetkový cenzus vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Dovolací súd nemal dôvod odkloniť sa od uvedeného názoru, ktorý predstavuje ustálenú súdnu prax.

5. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „ústavný súd“) na základe sťažnosti podanej žalobcom konštatoval porušenie práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na rovnosť v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a nálezom z 9. júna 2020 zrušil uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. I Cdo 184/2018 z 29. mája 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. V odôvodnení nálezu ústavný súd ďalej uviedol, že účel § 421 ods.1 písm. a) a b) v spojení s § 432 ods.1 CSP ako aj účel §422 ods.1 CSP je primárne potrebné hľadať v súlade s ich znením, čo však najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu neurobil. Výlučné a izolované preferovanie úmyslu zákonodarcu bez náležitého zohľadnenia jazykového výkladu relevantného ustanovenia a prihliadnutia na charakter dovolacieho konania a jeho účel pri súčasnej absencii bližšej konkretizácie nerovného postavenia spotrebiteľa a dodávateľa v kontexte dovolacieho konania, ktoré by zvýšenú procesnú ochranu (uplatnenie majetkového cenzu vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy) legitímne odôvodnilo, spôsobuje, že výklad relevantného ustanovenia § 422 ods.1 písm. a) a b) CSP nie je ústavne konformný. Z uvedeného dôvodu má preferovanie zvýšenej procesnej ochrany spotrebiteľa pri prístupe k dovolaniu povahu neodôvodneného paušálneho uplatňovania nadradeného postavenia slabšej strany, ktoré porušuje princíp rovnosti zbraní, resp. rovnosti strán v spore, keďže neodôvodnene stavia sťažovateľku ako dovolateľku do podstatne nevýhodnejšej pozície oproti druhej strane. Interpretácia § 422 ods.1 CSP prezentovaná najvyšším súdom v dostatočnej miere nezohľadňuje charakter dovolacieho konania a jeho účel, postavenie najvyššieho súdu v systéme všeobecného súdnictva a v konečnom dôsledku spôsobuje uplatnenie rozdielných podmienok v prístupe k dovolaniu medzi spotrebiteľom a dodávateľom a zároveň nezohľadňuje naviazanie majetkového cenzu na spor, resp. jeho predmet. Uvedený záver bol konštatovaný aj v skorších nálezoch ústavného súdu (napr. I. ÚS 382/2019, I. ÚS 332/2019).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v náleze po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

8. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím

súdom rozhodovaná rozdielne.

9. V predmetnej veci sa žalobca domáhal žalobou podanou dňa 31. októbra 2014 zaplatenia sumy 2.862,23 eur titulom úverovej zmluvy, pričom súd prvej inštancie žalobcovi priznal nárok vo výške 2.756,82 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne od 6. mája 2014 do zaplatenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Odvolací súd tento rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu v časti o zaplatenie zmluvného úroku vo výške 15,77 eur ročne zo sumy 2.345,25 eur od 5. mája 2014 do zaplatenia, vo výroku, ktorým vyhlásil zmluvnú podmienku v zmluve o spotrebiteľskom úvere uzavretej medzi žalobcom a žalovaným dňa 26. augusta 2013 v časti 3 bod 4.4 za neprijateľnú, a preto neplatnú a vo výroku o náhrade trov konania potvrdil, vo výroku, ktorým uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.756,82 eur s príslušenstvom a vo výroku, ktorým zamietol žalobu o zaplatenie sumy 10,23 eur titulom nezaplateného poistného a o zaplatenie sumy 33,81 eur titulom nezaplatených nákladov žalobcu spojených s uplatnením pohľadávky, nechal rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutým.

10. Dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania najmä poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc tým, že uvedený dôvod prípustnosti dovolania spočíva v existencii zásadnej právnej otázky, ktorá ešte nebola dovolacím súdom ako najvyššou súdnou autoritou vyriešená, keď v doterajšej súdnej praxi neexistuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu, ktoré by riešilo otázku nároku veriteľa na úroky po zosplatnení pohľadávky. Z opatrnosti žalobca uplatnil aj dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Žalobca poukázal na právnu vetu staršieho rozhodnutia publikovaného v ZSP 5/1996, podľa ktorej „Úroky vo výške dohodnutej pri poskytnutí úveru patria do splatnosti úveru. Ak pre prípad omeškania s vrátením poskytnutých peňažných prostriedkov nebola dohodnutá iná sadzba úrokov, patria aj za dobu po splatnosti úveru úrokov v rovnakej výške.“ Z citovaného súdneho rozhodnutia vyplýva nárok veriteľa na úroky aj za dobu po splatnosti úveru, a to vo výške zmluvne dohodnutých úrokov. Zhrnutím dôvodov prípustnosti dovolania uviedol, že otázka nároku veriteľa na úroky aj po splatnosti dlhu (resp. zosplatnení úveru) je otázkou zásadného právneho významu, ktorá doposiaľ nie je ustálená a odvolacími súdmi je riešená rozdielne. Ide o neželaný stav, ktorý neprispieva právnej istote účastníkov zmluvných vzťahov a neposkytuje možnosť predvídateľnosti súdnych rozhodnutí v aplikačnej praxi. Žalobca namieta nesprávne právne posúdenie veci vo vzťahu k nepriznaniu nároku žalobcu na zaplatenie zmluvne dohodnutých úrokov od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru až do jeho splatenia. Konštatuje, že vyhlásením mimoriadnej splatnosti úveru, resp. zosplatnením úveru, nedochádza k zániku zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ani k zániku záväzku dlžníka splatiť dlh, mení sa len obsah, resp. lehota splatnosti záväzku dlžníka. V prípadoch zmluvy o spotrebiteľskom úvere platí § 53 ods. 9 OZ, podľa ktorého ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 OZ najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Neodmysliteľnou súčasťou úverovej zmluvy aj zmluvy o spotrebiteľskom úvere sú úroky ZSU, spotrebiteľským úverom nie je úver bez úroku a bez ďalších poplatkov. Vzhľadom na túto skutočnosť záväzok, resp. dlh dlžníka pozostáva z požičanej istiny, zmluvne dohodnutých úrokov a ostatného príslušenstva. Podľa § 559 ods. 2 OZ dlh musí byť splnený riadne a včas, čo znamená, že k zániku dlhu dlžníka voči veriteľovi dôjde až okamihom riadneho a včasného vrátenia dlhu. Dlhu dlžníka korešponduje pohľadávka veriteľa, ktorej zákonným príslušenstvom sú aj úroky, ak boli dohodnuté. O neprijateľnú zmluvnú podmienku nejde, ak sa zmluvná podmienka týka hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, pokiaľ bola vyjadrená jasne, určito a zrozumiteľne. Rozhodovanie o zmluvnom ustanovení, zakotvujúcom právo veriteľa uplatňovať voči spotrebiteľovi nárok na dohodnuté úroky až do doby úplného splatenia istiny, z pohľadu neprijateľnosti zmluvnej podmienky podľa § 53 ods. 1 OZ nie je možné. Pokiaľ ide o hlavný predmet plnenia, ten je vylúčený spod ochrany inštitútom neprijateľnej zmluvnej podmienky, ak bol vymedzený jasne a zrozumiteľne, a to platí aj vtedy, ak ide o otázku primeranosti ceny, na kúpnej zmluve nemôže súd posudzovať hlavný predmet plnenia a cenu cez inštitút neprijateľnej zmluvnej podmienky. Odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie preto predmetnú právnu vec nesprávne právne posúdili, ak vyhlásili zmluvnú podmienku v časti 3 bode 4.4. úverovej zmluvy za neprijateľnú a preto neplatnú. Toto zmluvné ustanovenie sa týka hlavného predmetu plnenia a

primeranosti ceny, a je vyjadrené jasne, určito a zrozumiteľne, v súlade so zákonnými požiadavkami. S poukazom na vyššie uvedené dovolateľ žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

11. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

12. Dovolateľ namieta, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku nároku veriteľa na dohodnuté úroky aj po predčasnom zosplatnení spotrebiteľského úveru. Žalobca zastáva právny názor, že má nárok na úhradu zmluvne dohodnutých úrokov až do splatenia istiny.

13. Otázka (ne)možnosti kumulácie zmluvných úrokov a úrokov z omeškania po zosplatnení úverovej zmluvy, kde jednou zo zmluvných strán je spotrebiteľ, je predmetom dlhohodobej diskusie odbornej verejnosti, nakoľko jednoznačné legislatívne riešenie, ktoré by sa výslovne k problematike vyjadrilo, absentuje. Z rozhodovacej praxe odvolacích súdov pretrváva nesúlad v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru, kedy sa vyprofilovali tri skupiny rozhodnutí.

14. Jedna kategória rozhodnutí zmluvné úroky po zosplatnení úveru nepripúšťa a priznáva len úroky z omeškania. Odôvodňuje to tým, že po nadobudnutí splatnosti úveru (či už celého alebo jednotlivých splátok) veriteľovi vzniká nárok na vrátenie požičanej sumy, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu splatnosti úveru (alebo jeho časti). Ak teda nastal stav, kedy dlžník už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba (pretože tieto sú už splatné) a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov dlžníkom (rozsudok KS BA 3 Co 129/2018, KS BA 4 Co 86/2019, KS TT 24 Co 51/2019, KS TT 24 Co 769/2015, KS KE 11 Co 168/2018, KS PO 22 Co 67/2017, KS BB 12 Co 311/2017, KS NR 25 Co 211/2017, KS TN 19 Co 57/2018, KS ZA 5 Co 113/2019).

15. Druhá skupina rozhodnutí kumuláciu zmluvne dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po predčasnom zosplatnení úveru pripúšťa. Argumentuje zmluvnou autonómiou strán, kedy žiaden zákon výslovne nezakazuje dohodnúť úroky i za dobu, po ktorú bude istina dlžníkom skutočne užívaná do jej faktického vrátenia veriteľovi, teda i za dobu, v ktorej sa dlžník ocitne v omeškani so splnením svojho záväzku. Pokiaľ by takáto dohoda nebola prípustná, mohlo by to vyvolať absurdnú situáciu, keby sa dlžník porušením svojich zmluvných povinností splácať úverové splátky dostal do výhodnejšej pozície, v ktorej by napriek nevráteniu peňažných prostriedkov mal tieto vo svojej dispozícii naďalej bez povinnosti uhradiť odmenu za ich poskytnutie, t. j. zaplatiť veriteľovi úrok aj za obdobie po predčasnom zosplatnení úveru vyvolanom porušením zmluvných povinností (rozsudok KS KE 5 Co 297/2017, KS NR 7 Co 116/2018, KS BA 16 Co 108/2018, KS BA 8 Co 138/2017, KS BB 43 Cob 186/2013, KS NR 7 Co 326/2017, KS TN 3 Co 210/2018, KS ZA 11 Co 12/2017).

16. Tretia skupina rozhodnutí pripúšťa kumuláciu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania obmedzene, iba do výšky, akú by pri riadnom plnení povinností žalovaný na dohodnutých úrokoch zaplatil. Vychádza z názoru, že aj po predčasnom zosplatnení úveru zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. patrí v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Súčasne (tretia skupina) vyslovila názor, že dojednanie, podľa ktorého veriteľovi patria v prípade omeškania dlžníka úroky až do skutočného vrátenia istiny úveru je pre dlžníka - spotrebiteľa nevýhodné, a preto v zmysle § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka neplatné. (rozsudok KS BB 17 Co 120/2019, KS KE 6 Co 168/2018).

17. Do úvahy však prichádzajú pomerne nové rozhodnutia dovolacieho súdu - uznesenie zo dňa 16. júna 2020 sp. zn. 5 Cdo 42/2020 a uznesenie zo dňa 29. júna 2020 sp. zn. 3 Cdo 113/2019, ktoré danú právnu otázku už riešili, avšak v čase podania dovolania dovolateľom ešte predmetné rozhodnutia neexistovali.

18. Z týchto dôvodov preto dovolací súd uzatvára, keďže dovolateľom položená právna otázka nebola v čase podania dovolania meritórne dovolacím súdom riešená, že dovolanie je podľa § 421 ods. 1 písm. b/

CSP prípustné.

19. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vyššie uvedenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 CSP).

20. Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len zákon o spotrebiteľských úveroch). Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d/ Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obchodného zákonníka (ustanovenia o zmluve o úvere, § 497 a nasledujúce Obchodného zákonníka). Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 OZ).

21. Podľa ustanovenia § 497 Obchodného zákonníka sa zmluvou o úvere zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

22. Podľa ustanovenia § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka, od doby poskytnutia peňažných prostriedkov je dlžník povinný platiť z nich úroky v dojednanej výške, inak v najvyššej prípustnej výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona. Ak úroky nie sú takto určené, je dlžník povinný platiť obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú banky v mieste sídla dlžníka v čase uzavretia zmluvy. Ak strany dojednávajú úroky vyššie než prípustné podľa zákona alebo na základe zákona, je dlžník povinný platiť úroky v najvyššie prípustnej výške.

23. Podľa ustanovenia § 503 ods. 1 prvá veta Obchodného zákonníka, záväzok platiť úroky je splatný spolu so záväzkom vrátiť použité peňažné prostriedky.

24. Podľa ustanovenia § 503 ods. 2 Obchodného zákonníka, ak sa poskytnuté peňažné prostriedky majú vrátiť v splátkach, sú v deň splatnosti každej splátky splatné aj úroky z tejto splátky.

25. Podľa ustanovenia § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka, dlžník je oprávnený vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky pred dobou určenou v zmluve. Úroky je povinný zaplatiť len za dobu od poskytnutia do vrátenia peňažných prostriedkov.

26. Z ustanovenia § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods. 2 písm. d/ zákona o spotrebiteľských úveroch). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

27. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o spotrebiteľských úveroch nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením

úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

28. Inštitút predčasného zosplatnenia úveru veriteľom v dôsledku omeškania dlžníka predstavuje zmenu záväzkovoprávneho vzťahu. Táto zmena spočíva v tom, že sa mení obsah pôvodne dohodnutého záväzku (zmluvy o úvere) v časti práv a povinností zmluvných strán, a to ohľadne povinnosti dlžníka zaplatať predmet zmluvy (úveru a odplaty). Pôvodný záväzok obsahoval povinnosť dlžníka splácať predmet zmluvy v mesačných splátkach. Pri uzavretí zmluvy sa dlžník s veriteľom dohodli, že veriteľ má okrem iného právo pri omeškaní dlžníka predčasne zosplatniť nesplatený zostatok predmetu zmluvy a žiadať od dlžníka jeho zaplataenie naraz. To znamená, že omeškanie dlžníka so splácaním splátok spôsobí (ak veriteľ využije toto právo) zmenu v povinnosti dlžníka vrátiť predmet zmluvy, pričom zmena tejto povinnosti spočíva v zmene formy vrátenia zostatku predmetu zmluvy zo splátkovej na jednorazovú.

29. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

30. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platiť úroky až do zaplataenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplataenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

30.1. Túto vedomosť však dlžník-spotrebiteľ nemá v prípade dojednaní, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník-spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplataenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

30.2. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednaní nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplataených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

31. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru sa pripúšťa kumulácia dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania obmedzene, iba do výšky, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

32. Keďže žalobca vo svojom dovolaní uviedol tiež ako dôvod prípustnosti dovolania, i keď (ako sám uviedol) len pre úplnosť a z opatrnosti, ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, dovolací súd považoval tento dôvod ako za sekundárne spomenutý samotným dovolateľom a aj preto sa mu nevenoval, ako aj preto (a najmä), že dôvody prípustnosti dovolania uvedené v § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP sa vzájomne vylučujú. Nie je totiž možné, aby zároveň išlo o vyriešenie právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a zároveň o právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. O tzv. odklon môže ísť len vtedy, ak

už tie-ktoré právne otázky boli vy/riešené v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. A contrario, ak tá-ktorá právna otázka nebola vyriešená rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, nemôže potom existovať ani odklon.

33. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

34. Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil (v zmysle § 449 ods. 1 CSP) rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

35. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.